

Főtitkári jelentés a Magyarhoni Földtani Társulat 1999. évi tevékenységéről¹

CSÁSZÁR Géza

Tisztelt Közgyűlés, Kedves Kollégák, Hölgyeim és Uraim!

A tavalyi közgyűlés még az ünnepi év eseményeiről adott számot a visszafogott bizakodás hangnemében. Akkor úgy tűnt, a gazdaság talpra állt, és reménykedtünk benne, hogy a kereskedelmi hálózatok, bevásárló központok kiépülése után valamelyest a geológia szolgáltatait igénylő ágazatok is megizmósodnak, és egy enyhe fellendülés váltja fel a mélypontnak vélt helyzetet. Hogy mennyire nem így történt, arra a későbbiekben még visszatérek.

Az elmúlt – jelentős eseményekben a korábbiaknál is gazdagabb – év ismeretében az ember hajlamos arra, hogy elaltassa a fent említettekből fakadó aggodalmát, annál is inkább, mert túlságosan hosszúnak tűnik az alagút eddig bejárt szakasza, megszomjajztunk már egy kis éltető napsugárra. Erre azonban igazán okot jelenleg csak a konokul optimisták találnak.

Általános helyzet

Tudomásul kell vennünk, hogy a hazai gazdasági életben nem csak az egykor nagy tömegben felhasznált érceket, (pl. a bauxitot) vagy a szilárd energiahordozó ásványi nyersanyagokat, (kőszén, uránércet) termelő vállalatok veszítették el súlyukat vagy tűntek el egészen a gazdaságból, hanem az ország nem rég még legtekintélyesebb, meghatározó jelentőségű cége, a MOL is feladni látszik korábbi, messziről sikeresnek látszó üzletpolitikáját, amiben legalábbis egyensúlyban volt a szénhidrogén-kutatás és termelés a szénhidrogéntermékek értékesítésével. Nem célom és tisztem sem, hogy e változások gazdasági indokoltságát firtassam, különösen nem ehelyütt, csupán szakmai krónikásként rögzítem: a jelzett változások következtében tovább szűkült az a kör, amelynek célja és feladata mintegy másfél évszázada a hazai földkéregnek a kor szintjén történő ismeretbővítése. Ebben a körben aligha kell hangsúlyozni, hogy az új földtani ismeretek a közvetlen gyakorlati felhasználás mellett az élet és a gazdaság hányféle szférájában, szintjén hasznosulhatnak. Miután a magyar földtan, tágabb értelemben a földtudomány a globalizálódó világunkban – megfelelő szakmai érdekképviselő hiányában – indokolható szakmai súlya alatt vesz részt mind a gazdasági, mind a társadalmi életben. A MOL-nál bekövetkezett változások csak még feltűnőbbé teszik ezt a számomra érthetetlen folyamatot. Sajnálatos módon a gazdasági élet egyik mércéje, a tőzsde sem látszik visszaigazolni a bekövetkezett változások indokoltságát. Mielőtt eleveznék ezekről a nem veszélytelen

¹ Elhangzott a MFT 145. rendes közgyűlésén

vizekről, nem tudom megállni, hogy irigykedve meg ne állapítsam: a szomszédos Szlovákiában a Környezetvédelmi Minisztériumhoz tartozóan a szakma három főosztály területén a miénkkel egybe sem vethető súllyal képviselt. Ennek megfelelően nem odatették fillérekből gazdálkodva kényszerű szerény kutatási eredményeket felmutató projekteket működtetni. Minden további részletezés nélkül csak az utóbbi öt év látványos monografikus munkáikra, jelentős volumenű térképkiadásaira, komoly színvonalú angol nyelvű folyóirataikra kívánom felhívni a figyelmet. Nem lehet csodálkozni azon, hogy a szlovák geológia méltán válik egyre elismertebbé nem csak Európában, hanem Amerikában is. Elgondolásaik valamelyes ismeretében állíthatom, hogy további terveik is nagyra törőek, melyeknek pénzügyi fedezete is biztosítottnak látszik.

Hölgyeim és Uraim, remélem, megbocsátják nekem, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat közgyűlésén a szokásosnál kissé többet foglalkoztam északi szomszédunkkal, ahol a számunkra is tanulságos szervezeti felépítés mellett okos és követésre méltó szakmapolitika érvényesül.

A Társulat anyagi helyzetének javítása az elmúlt év folyamán is szinte valamennyi elnökségi ülésnek állandó napirendi pontját képezte. A számos elvi lehetőség közül az egyik a költségvetési támogatásból való részesedésünk növelése. A MTESZ tagszervezeteként ehhez a támogatáshoz a Szövetségen keresztül juthatunk. A támogatás elosztásáról mindenkor a Szövetségi Tanács többségi szavazással dönt. Ebbe a Tanácsban a tagszervezetek mellett a MTESZ megyei területi szervezetei is egy-egy képviselőt delegálnak. Az összetételből adódik, hogy a támogatások korábban kialakult, a tagegyesületek számára kedvezőnek nem nevezhető rendjének megváltoztatása érdekeket sért. Következetes magatartásunknak is része van abban, hogy az elmúlt évben sikerült elérnünk, hogy a tagegyesületek részesedését a Szövetségi Tanács 20%-ról 30%-ra növelje. Társulatunk esetében az éves összeg azonban így is csupán 414 eFt-ra rúg. A Szövetségi Tanács állásfoglalása szerint a támogatásból a jövőben csak a közhasznúságot elnyert egyesületek részesedhetnek.

Örömmel jelenthetem a Tisztújító Közgyűlésnek, hogy az elmúlt évi sokadik alapszabály-módosításunkat követően a Fővárosi Bíróság Társulatunkat visszamenőleges hatállyal 1998. január 1-jétől kiemelkedően közhasznú szervezetté minősítette. Ahhoz, hogy a jövőben is megfeleljünk ennek a minősítésnek számos, itt nem részletezendő követelménynek kell megfelelnünk. Ebből adódik egyebek mellett, hogy növekszik az adminisztráció, hiszen csak ennek révén tehetjük a Társulat működését bárki számára áttekinthetővé. Minden rendű és rangú szervezeti egységnek létre kellett hoznia az egység működési rendjét, módját meghatározó szervezeti és működési szabályzatát.

A Magyar Földtanért Alapítvány és az MFT Ifjúsági Alapítvány esetében is felmerült a közhasznúság érvényesítésének kérdése. A lassú és nem költségmentes folyamat azonban arra készítette az Elnökséget, hogy egyszerűbb és kevésbé költséges megoldást keressen. A MÁFI jogásznak, dr. CSORBA Ibolyának köszönhetően sikerült is ilyet találni. Ez azonban csak akkor valósulhat meg, ha a közgyűlés fölhatalmazza az elnökséget a szükséges, a közgyűlés során később ismertetendő döntések meghozatalára.

A kiemelkedően közhasznú minősítésünk birtokában kéréssel fordultunk a Társulat területi szervezeteinek és szakosztályainak vezetőihez, hogy keressék fel a látókörükben működő, a földtani tevékenységgel is foglalkozó, vagy az ilyen tevékenység iránt kellő érzékenységet mutató profitorientált gazdálkodó szervezeteket, és tájékoztassák őket a számukra is kedvezményes támogatási lehetőségekről. Sajnálattal kell jelentenem a Közgyűlésnek, hogy ez az akció minden várakozásunkat alulmúlta. Mindössze a Dél-dunántúli Területi Szervezet tudott támogatást szerezni működési költségük csökkentéséhez.

Az általános helyzet ismertetésénél látom célszerűnek immáron harmadik alkalommal is megemlíteni, hogy még mindig nincs döntés a Társulat által a működésükhöz kizárólagosan használt területek tulajdonlása érdekében a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatósághoz benyújtott igényünk kérdésében, minthogy a MTESZ Fő utcai székház épülete alatti teleknek csak egy részét birtokolja a magyar állam, a másik része a II. kerületi önkormányzat tulajdonában van. Míután a törvényalkotók várakozásával szemben viszonylag kevés társadalmi szervezet nyújtotta be igényét az általa használt ingatlan vonatkozó részére, újabb, a korábbiaknál is egyértelműbben megfogalmazott törvény született az ingatlanok méltányos tulajdonlásának előmozdítása érdekében. Élve az 1999. évi CVII. örvény által felkínált lehetőséggel, igényünket pótlólag kiterjesztettük az alagsorban raktárként a Társulat által használt néhány m²-es területre is. Az újabb törvény alapján alapvetően változott meg a helyzet a tulajdonhoz jutás tekintetében, hisz minden tekintetben megfelelünk a törvényben megfogalmazottaknak. A nehéz helyzetünkben némi vigasszal szolgál tehát az a tudat, hogy az ellenpropagandát figyelmen kívül hagyva azon kevesek közé sorolhatjuk magunkat, akik az egyesületük érdekeit szembe előtt tartva élni kívántak törvényben biztosított lehetőségükkel.

Kiemelkedően közhasznú tevékenységünk

Az előző évhez hasonlóan 1999-ben is több pont tekintetében tettünk eleget a közhasznúság által támasztott követelményeknek. Ezek sorában első helyen kell említeni a tudományos tevékenységet és kutatást (03). A földtudomány területére eső kutatási eredmények közkinccsé tételéhez a Társulat az előadói fórumok széles skáláját biztosította (lásd később), a nyomdai úton történő megjelenítésükhöz pedig a Társulat folyóirata állt ez évben is rendelkezésre.

A nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés (04) tárgykörben tevékenységünk alapvetően az Oktatási és Közművelődési Szakosztály szervezésében zajlott. Sikerként könyvelhetjük el, hogy a Művelődésügyi Minisztérium elismerte a MFT-nek az oktatásügy területén vállalt tevékenységét, ami lehetőséget teremt a tájékozódásra az oktatáspolitikai változások és az alkotóműhelyekben folyó munka tekintetében. Ennél azonban lényegesebb eredmény, hogy a szakosztály közoktatási csoportvezetője minisztériumi felkérést kapott a kerettantervek kidolgozásában történő részvételre. Mindezzel azonban élesen szemben áll az a kudarc, amelyet a Földtani Örökségünk Egyesülettel közösen indított kezdeményezésünk során szenvedtünk el. Ezt a mozgalmat a geológiának (földtudomány) a közoktatásba történő megfelelő rangú visszaállításá

érdekében indítottuk. A minisztériumtól kapott válasz szerint a geológia kellőképpen reprezentált a földrajz és más tárgyak keretében. A kérdésben a parlamentben interpelláló LEZSÁK Sándor képviselő úr hasonló tartalmú választ kapott írásban POKORNI Zoltán miniszter úrtól.

Az elmúlt év októberi országos oktatás-módszertani konferencián előadással képviseltette magát a szakosztály. Itt merült fel a korábbiakat lényegesen meghaladó volumenű regionális és tematikus folyosói gyűjtemények és múzeumok létrehozásának igénye. A fent jelzett pénzügyi nehézségek, továbbá személyi vonatkozások miatt alaposan meg kell fontolnunk, szabad-e egyáltalán örülnünk a gondolatfelvetésnek. Emellett az elmúlt évben is folytatódott a közoktatási intézmények és iskolák ásvány-, kőzet- és kővületgyűjteményekkel történő ellátása.

A szakosztálytól indult el a földtani értékeink értékminősítésének igénye még évekkel ez előtt. A kérdés egy ideje már a Környezetvédelmi Minisztériumban is napirenden van, ezért Társulatunk örömmel adott fórumot a tárgyan érintett, vagy éppen elhivatott szakértőknek, akik alapos vitában tárták fel a kérdéskör számos vonatkozását és buktatóját.

Az OKSZ aktív részvétele mellett zajlott le Hajdúszoboszlón az általános iskolás diákok számára rendezett Pávai Emlékverseny.

Az Unitárius és Ökomenikus Ifjúsági Napok keretében került sor a Cremo által képviselt antidarwinista, antievolucionista szemlélet érvrendszerének tudományos alapokon nyugvó cáfolatára. A rendezvényen az OKSZ 6 tagja vállalt aktív szerepet.

A növekvő igényre való tekintettel újra nyomtatásra került FILEP Miklós általános iskolai geológia tankönyve, és a két kötetes Gelógiai Kislexikon lektorálási munkálatai is befejezéshez közelednek.

Az Ifjú Szakemberek Ankétjáról már az elmúlt évi jelentésben bőségesen esett szó.

A környezetvédelem (09) területén sikeres eseménynek bizonyult az immáron második alkalommal megrendezett Országos Partfal Konferencia, amely a természeti (földtani) környezet és az ember kapcsolatát volt hivatott bemutatni, különös tekintettel az omlásveszélyes partfalakra: a szakszerű kárelhárításra és a kármegelőzésre. A később bekövetkezett Duna-menti partfalomlások szomorú aktualitásukkal igazolják vissza az ilyen típusú rendezvények indokoltságát. Az ötlet kidolgozója OSZVALD Tamás megérdemli, hogy a neve itt is elhangozzék.

A földtani természetvédelem (8) területén Társulatunk vállalta magára a X. Földtani Természetvédelmi Nap megrendezését, amelynek a Kiskunsági Nemzeti Park adott otthont. A Nemzeti Park házigazdaként gondoskodott a két napos terepbejárásról is, amelyen kiemelt figyelmet kapott a „Lápok és tőzgek az ember és természeti környezete szolgálatában.” címen megismert elv és gyakorlat, amelyet a Nemzetközi Tőzeg Társaság hirdetett meg néhány évtizeddel korábban. A rendezvényt, ahol számos ifjú szakember is bemutatta tárgybeli eredményeit, sikeres pályázatunk alapján a Környezetvédelmi Fejlesztési Intézet pénzügyileg is támogatta.

Az elmúlt év folyamán pályázatot nyújtottunk be a Környezetvédelmi Minisztérium által meghirdetett KAC pályázatra. A zirci-medencei mezozoos

alapszervevények helyreállítását, illetve a Balaton és környezete földtani jellegű kutatási eredményeinek bemutatását célzó nyertes pályázatainkban foglalt tevékenység realizálása ez évi feladat.

A határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenységet (13) évek óta sikeresen szervezi és koordinálja a MFT keretében létrejött HUNGEO, illetve a Társulat adminisztrációja. A tevékenység irányelveként és keretül a HUNGEO Tudományos Oktatási programja szolgál. Az elmúlt évben GEO'99 néven, „Ásványi nyersanyagtelepek – gazdaság – kultúra” címmel került lebonyolításra augusztus 18–23. között Kelet-Szlovákiában és Kárpátalján a szokásos évi vándorrendezvény, amelyen 7 ország 56 földtudományi szakembere vett részt, köztük 20 hazánkfia.

Itt is meg kívánom említeni, hogy tagtársaink által adójuk 1%-kaként beérkezett 698.890 Ft-ot A Magyarhoni Földtani Társulat harmadik félfévszázada c. kiadvány, valamint Társulatunk Hírlevelének kiadására fordítottuk. Ezúton is szeretném a MFT Elnökségének hálás köszönetét tolmácsolni mindazoknak, akik a számtalan egyéb indokolt lehetőség ellenére Társulatunkat jelölték meg kedvezményezettjükként.

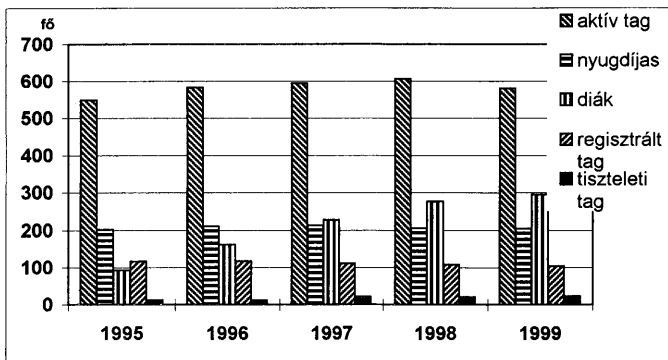
A taglétszám alakulása

A Társulat összesített taglétszáma a december végi adatok szerint 1208 fő, ami 10 fővel kevesebb az egy évvel korábbi taglétszámnál, vagyis megállt az 1995. évi visszaesést követően jelentkezett lassú, egyenletes növekedés. Az alig változó létszámon belül azonban már lényegesebb belső átrendeződést mutat az 1. ábra. Jelentősen csökkent az aktív tagok száma, amely 580 fő, miközben változatlan maradt nyugdíjas és „regisztrált” tagjaink száma. Aktív tagjaink számának csökkenését majdnem egészében kompenzálja diák tagjaink számának növekedése, amit, elsősorban egyetemi oktató tagtársaink céltudatos tevékenységének köszönhetünk. Az összesített létszámcsökkenés majdnem teljes egészében megegyezik a körünkből örökre eltávozott tagtársaink számával, amely 9 fő volt, név szerint: BALOGH Gyula, DOSZTÁLY Lajos, IKLÓDY József, KOCH László, NAGY Géza, PÁRDY Mihály, PORDÁN Sándor, SZUROVY Géza, WALLACHER László. Ez év elején hunyt el OROSLÁN Zoltán tagtársunk. Valamennyiük halála veszteség társulatunk számára, de különösen az életük delén eltávozottaké, mint kedves kollégánk DOSZTÁLY Lajosé és OROSLÁN Zoltáné. Áldozunk emléküiknek 1 perces néma felállással.

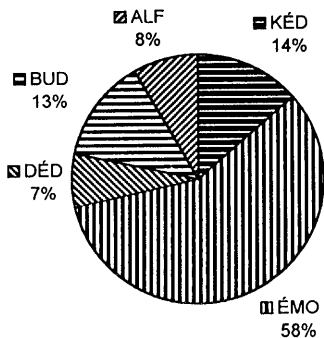
A területi szervezetek létszámát és létszám arányát a 2., a szakosztályok létszám arányát a 3. ábra mutatja. Ezek a korábbi években már elemzett képhez képest nem mutatnak lényeges változást.

A pénzügyi helyzet

Pénzügyi helyzetünkről ezúttal is csak áttekintőleg kívánok szólni, kiemelve mind a bevételi, mind a kiadási oldal egy-egy sajátosnak, figyelmet keltőnek ítélt oldalát. A szakszerű elemzést a Gazdasági Bizottság jelentésében hallhatják. A bevétel forrásai a volumen csökkenő sorrendjében az alábbiak voltak: egyéb

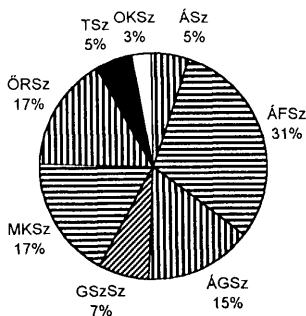
1. ábra. A Magyarhoni Földtani Társulat taglétszámának alakulása 1995–1999. között

2. ábra. A Magyarhoni Földtani Társulat taglétszámának területi szervezetenkénti megoszlása 1999-ben. Rövidítések: ALF: Alföldi Területi Szervezet, BUD: Budapesti Területi Szervezet, DÉD: Dél-dunántúli Területi Szervezet, ÉMO: Észak-magyarországi Területi Szervezet, KÉD: Közép- és Észak-dunántúli Területi Szervezet

támogatás (bevételeinknek majdnem a fele), jogi tagdíj (a bevétel 1/5-e), rendezvények eredménye, egyéni tagdíj, tagtársaink adójának 1%-a (bevételeink 5,6 %-a), külföldi jogi személy támogatása, hazai jogi személy támogatása, kamatbevétel és önálló kiadványok árbevétele. Külön öröm számunkra, hogy az 1998. évi 545 eFt-tal szemben az elmúlt évben 699 eFt folyt be tagtársaink adójának 1%-ából. Legfontosabb támogatóinknak: a MOL Rt.-nek, a Coastal Oil & Gas Co.-nak, a Primagáz Rt.-nek, a Geoinform Kft.-nek, a Mecsekérc Környezetvédelmi Rt.-nek és tagtársainknak ez úton is tolmácsolni szeretném a Társulat Elnökségének háláját és köszönetét, amiért támogatásukkal érdemben járultak hozzá Társulatunk működőképességének fenntartásához. Sajnos,

3. ábra. A Magyarhoni Földtani Társulat taglétszámának tudományos szakosztályonkénti megoszlása 1999-ben. Rövidítések: ÁSz: Agyagásványtani Szakosztály, ÁFSz: Általános Földtani Szakosztály, ÁGSz: Ásványtan-Geokémiai Szakosztály, GSzSz: Geomatematikai és Számítástechnikai Szakosztály, MKSz: Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály, ÖRSz: Őslénytani-Rétegtani Szakosztály, TSz: Tudománytörténeti Szakosztály, OKSz: Oktatási és Közművelődési Szakosztály

tudjuk, hogy ebben az évben már nem mindegyiküktől számíthatunk támogatásra.

Kiadásaink sorában első helyen kell említeni a nyomdai költséget, amely 4.366 eFt-ra rúgott. Ennek döntő hányadát (3.740 eFt-ot) a Földtani Közlöny nyomtatása emésztette fel, amelynek a korábbi évről áthúzódó számlájával együtt az elmúlt évben 6 füzetének nyomdai költségeit kellett kifizetnünk. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy hosszú idő után az elmúlt év volt az első, amelyben mind a négy füzet megjelent, mégpedig nem összevont számként. Mindannyiunk örömeire MAROS Gyula titkár és ZIMMERMANN Katalin ügyvezető titkár lankadatlan buzgalmának köszönhetően az elmúlt évek során megújult küllemmel, formátumban és nem utolsó sorban nívós tartalommal jelent meg a Hírlevél, amely évi 5 alkalommal tájékoztat bennünket a Társulat belső életéről, eljövendő programjainkról. Természetesen, ennek is ára van. Az elmúlt évi számok nyomtatási költsége 488 eFt-ot tett ki. A fentiekhez képest szerényebb összeget emésztett fel az alapszabály és a közgyűlési meghívó nyomdai költsége.

A költség rovatban közel azonos volument képvisel a posta költség (1.404 eFt) és a MTESZ tagdíj (1.339 eFt). A közel másfél milliós posta költség láttán remélhetőleg megértéssel fogadják tagtársaink azon kérésünket, hogy aki teheti, személyesen vegye fel a Társulatnál a Földtani Közlöny egyes számait, csökkentve ezzel a tetemes postaköltséget. Jelentős segítség, hogy a nagyobb intézmények maguk gondoskodnak a füzeteknek dolgozóikhoz történő eljuttatásáról. Különösen fájdalmas számunkra az a tény, hogy az elmúlt évben több mint 50 küldeményünket hozta vissza a posta, mert a tagtársaink nem vették fel azokat.

Részvételi díjas rendezvényeink sorából – pénzügyi eredményeit tekintve – első helyen kell megemlíteni A ma geológiája a holnapért címen szerepelt ülést kell kiemelni, ahol 1.182 eFt volt az eredmény. Ennek a sikernek számos kovácsa volt. Ezek sorából talán az egész rendezvény főszervezőjét, HALMAI Jánost emelném ki. Sikeresnek volt mondható a II. Országos Partfal Konferencia (393 eFt

bevétel) és a Földtani Természetvédelmi Nap is (234 eFt bevétel). Szerény 100 eFt-ot ítelt meg Társulatunknak az eredményből a Magyar Geofizikai Egyesület Elnöksége a közös vándorgyűlés hozamából. Gyakorlatilag nullszaldós volt a GEO'99 rendezvény (Ukrajna és Kárpátalja földtani bemutatója) és az Őslénytani Vándorgyűlés. A fentiekkel szemben 433 eFt hiánnyal zárult az Európai Geológusok Szövetségének budapesti munkabizottsági ülése, tekintettel arra, hogy ebben a szervezetben mindig a vendéglátók fedezik a vendégek tartózkodási költségét. A jelenlegi adottságaink és tagdíj kötelezettségünk mellett megfontolást érdemel tagságunk vagy tagságunk jelenlegi formájának fenntartása.

Az elmúlt évben is fizetni tudtuk az alábbi tagsági díjakat: Európai Ásványtani Unió (EMU – 80 EUR), Európai Geológusok Szövetsége (EFG – 362 EUR), Nemzetközi Ásványtani Asszociáció (IMA – 40 USD), az Európai Földtani Társulatok Asszociációja (AEGS – 2x200 USD) és fizettük az European Geologist folyóirat előfizetési díját is (17 eESP). A fenti tagsági és előfizetési díjnak, sajnos, csak szerényebb részét (200 USD) sikerült pályázat útján biztosítani.

Minimális költséget fordítottunk a Lengyel Földtani Társulattal ápolt jó kapcsolataink megnyilvánulásaként értékelhető kölcsönös szakember cserére, amelyre mindenkor a vándorgyűlések idején szokott sor kerülni. 1999-ben a lengyel házigazdák OLÁH Ibolya tagtársunkat, a Közép- és Észak-Dunántúli Területi Szervezet titkárárt fogadták. A MFT vendége pedig Andzej PAULO, a Lengyel Földtani Társulat alelnöke volt.

Az elmúlt évben tehát a 12.522 eFt bevétellel szemben 13.519 eFt kiadás állt, vagyis az évet 1 MFT-os hiánnyal zártuk. Az infláció ellenére is várhatóan kisebbek lesznek a kiadásaink a tavalyinál. A jövő évi költségvetés mindenesetre több mint 5 MFT-tal kevesebb bevétellel számol. Működőképességünk fenntartása szigorú takarékossgot igényel. Nagyon fontos tehát, hogy minden tagtársunk keresse a pénzügyi források lehetőségét, és tájékoztassa az elnökséget, ha a leghalványabb jelét látja annak, hogy a Társulat megfelelő lépések megtétele esetén támogatáshoz juthat. Varázsvesszős vízkutató tagtársunk már van, jó lenne tudni, forrásvizek mellett pénzforrások feltárására nem alkalmas-e az általa használt eszköz. Komolyra fordítva a szót, a pénzforrások felkutatásánál nem csak – és talán nem is elsősorban – adományokra gondolunk, hanem társulati munkavállalásra is, mint amelyekre példát a fentiekben említettem. Minden esetre, ebben a nehéz időszakban, amikor a Társulat nehézségei hű tükörképét adják tagjai többsége életkörülményeinek, különösen megbecsülendő minden fajta önzetlen társadalmi segítség. Ebből mutattak jó példát az ELTE II. éves geológus hallgatói, akik a MFT kiadvány raktárában térítésmentesen raktak rendet. Megérdemlik, hogy köszönetképpen nevüket a főtítkári jelentés megőrkítse: BENKÓ Zsolt, KOCSIS László, MIKES Tamás. További példaként említhető TARNAI Tamás neve, aki a SEMSEY Andor pályázatra beküldött pályamunkáján elnyert pályadíját felajánlotta a Társulat számára. Nem a pénzügyi fejezethez tartozik ugyan de az elkötelezett hozzáállásnak szép példáját mutatta GALÁ CZ András tagtársunk is, aki amikor világhossá vált, hogy az új alapszabály szerint az ellenőrzőbizottsági tagság összeférhetetlen a választmányi tagsággal, és ő az ellenőrzőbizottsági tagságát kívánta felszámolni, az Elnökség

kéérésére szó nélkül mondott le választmányi tagságáról, amit ha nem tesz meg, rendkívüli közgyűlést kellett volna összehívni.

Rendezvények

Rendezvényekben az elmúlt évben sem szűkölködünk. Közöttük jeles rendezvények mind a központi szervezésűek, mind a terület és szakosztályi rendezvények között egyaránt akadnak. A korábban már ismertetett rendezvényekre az alábbiakban csak hivatkozni kívánok.

Központi rendezvények

Az első központi szervezésű rendezvényre május 18-án került sor. A vitafórum című egy alapkérdés került megfogalmazásra: Alkalmas-e az üveghutai telephely radioaktív hulladékok elhelyezésére? A vita, mint ahogy a korábbiakban is hosszú volt, de nem mentes a szenvedélyes állásfoglalásoktól. Remélt célját, vagyis, hogy elfogultságtól, parciális érdekektől és egyúttal indokolhatatlan szenvedélyes megnyilvánulásoktól mentesen próbálják meg az érintettek és az érdeklődők megfogalmazni a vélt vagy valós ellentmondásokat, és közösen keresni a megoldás nyilvánvalóan nem egyedül üdvözítő módját, nem sikerült. Már akkor is tudni lehetett, azóta pedig nyilvánvalóvá vált, hogy ez a méltatlan kezelési mód egyik félnek sem vált hasznára, míg a tágabb szakma egyértelműen megsínylette azt.

Jelentős eseményként kell elkönyvelnünk a május 26–28-a között megrendezett II. Országos Partfal Konferenciát, amelynek 123 résztvevője volt. A rendezvény súlyát elsősorban abban látom, hogy tagtársaink nem saját maguknak adtak tájékoztatást, hanem a kérdéskörben érintettek széles körének, ami jól illeszkedik abba az elgondolásba, hogy a geológiát el kell vinni mindazokba a körökbe, ahol a geológiai ismeretek haszna megmutatkozhat.

Az Európai Geológusok szövetségének 36. elnökségi és tanácsülésére - június 18–20. között – első alkalommal került sor kelet-európai országban. A rendezvényen részt vett 15 ország képviselőinek megállapításai egybe csengenek a fent elmondottakkal, kiegészítve azzal, hogy a szakmai ismereteket az oktatásba és nevelésbe is be kell építeni, így lehet esélyünk arra, hogy környezettudatos generációk nőjenek fel.

A ma geológiája a holnapért címen megrendezett nemzetközi konferencia két kérdést, a radioaktív hulladékok elhelyezésével kapcsolatos gondokat, ill. a felszínalatti vizek védelmének kérdését állította reflektorfénybe. Ezek kezelése már ma is komoly gondot okoz, és a jövőben még tovább súlyosbodik. A rendezvény sikeréhez a hazai szakemberek mellett az alábbi támogatók is hozzájárultak: Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Atomenergia Ügynökség, a Mecsekérc Környezetvédelmi Rt., az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, a Paksi Atomerőmű Rt. és a Public Agency for Radioactive Waste Management.

A GEO'99 kelet-szlovákiai és kárpátaljai vándor rendezvénye augusztus 18–23. között zajlott le.

Érdekes és hasznos ötletnek tűnik a Geológus-Geofizikus-Bányász Vállalkozók Klubjának szeptember 6-án történt életre hívása.

A geológusok számára kissé drágának bizonyult a Bányászati Körkép '99 címen a Magyar Geofizikusok Egyesülete által Zalakaroson szeptember 29–30-án szervezett közös vándorgyűlés, ezért látogatottsága elmaradt az előző évi mögött. A vándorgyűléshez egy kétnapos szlovéniai és egy egynapos keszthelyi-hegységi terepi kirándulás tartozott, a látónivalóhoz mért szerény részvétel mellett.

A X. Földtani Természetvédelmi Nap Bugacon került megrendezésre október 14–16-án.

Területi szervezetek rendezvényei

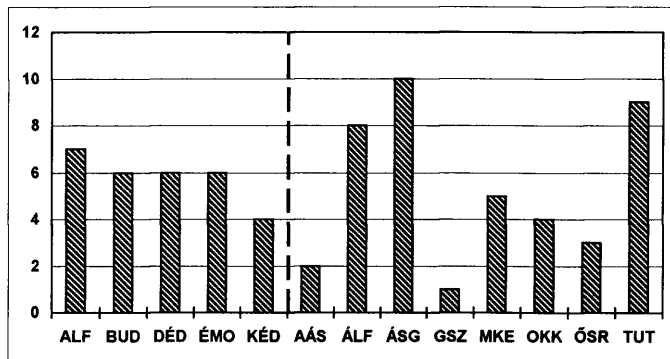
Az alábbiakban itt és a szakosztályoknál ismertetésre kerülő számok közül a résztvevőkre és a az előadások számára vonatkozó adatok az esetek nagyobbik részében nem egyeznek a beküldő szervezet adataival, mert az összevethetőség érdekében a közös rendezvények esetén a vonatkozó számokat elosztottam a társrendezők számával. Az egyes szakosztályok és területi szervezetek aktivitásáról az utóbbi két évben már megszokott diagramokból (4–10. ábra) kaphatunk képet. Ezek a fent jelzett módon nyert adatokat és azokból képzett viszonyszámokat tartalmazzák – helykímélés céljából különösebb magyarázat nélkül.

Az Alföldi Területi Szervezet hagyományosan a legaktívabb szervezetek közé tartozik. Ezúttal is imponálóak a számaik: 7 rendezvény, 179 fős összesített látogatóval, 32 előadással (4–6. ábra). Legsikeresebb rendezvényei: „A kőolaj- és földgázbányászat kihívásai az évezred küszöbén” és a X. Földtani Természetvédelmi Nap voltak. A Geoinform Kft. jóvoltából pénzügyi helyzete eddig a legstabilabb volt. Tudomásom szerint a jövőben, sajnos, nem számíthatnak korábbi mecénásukra.

A Budapesti Területi Szervezet változatlanul a legnagyobb létszámú területi szervezet, amely a rendezvények számát tekintve átlagosnak tekinthető, de az előadások száma és a résztvevők száma tekintetében ezúttal sincs arányban a regisztrált tagjainak számával (2., 4., 5. ábra), ami azt jelenti, hogy tagjainak jelentős része valószínűleg Budapesthez kötöttsége miatt jelölte meg a Budapesti Területi Szervezetet. Közöttük pl. sok a diák. Rendezvényei kivétel nélkül tudományos témával foglalkoznak, amely az utóbbi években csak kivételesen volt képes nagyobb tömeget megmozgatni.

A legkisebb létszámú területi szervezet a Dél-dunántúli, mindössze 82 taggal (2. ábra). Aktivitásuk nem látszik összefüggésben lenni kis taglétszámukkal. Sok tekintetben átlagon felüli értékekkel büszkélkedhetnek. A területi szervezetek között a regisztrált taglétszámra vetített rendezvény látogatottság náluk volt a legmagasabb (8. ábra). Az év folyamán jelentős szerepet játszottak „A ma geológiája a holnapért” konferencia megszervezésében és főként a kirándulás lebonyolításában.

Az Észak-magyarországi Területi Szervezet átlagos évet zárt. Valószínűleg nem véletlen, hogy leglátogatottabb rendezvénye a hollóházi tanulmányút volt, amelyen 43 tagtársunk vett részt. Meglepően kevés szakembert vonzott a recski

4. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényeinek száma. Rövidítések: ALF: Alföldi Területi Szervezet, BUD: Budapesti Területi Szervezet, DÉD: Dél-dunántúli Területi Szervezet, ÉMO: Észak-magyarországi Területi Szervezet, KÉD: Közép- és Észak-dunántúli Területi Szervezet, AÁS: Agyagásványtani Szakosztály, ÁLF: Általános Földtani Szakosztály, ÁSG: Ásványtan-Geokémiai Szakosztály, GSZ: Geomatematikai és Számítástechnikai Szakosztály, MKE: Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály, ÓSR: Őslénytani-Rétegtani Szakosztály, TUT: Tudománytörténeti Szakosztály, OKK: Oktatási és Közművelődési Szakosztály

mélyszinti ércvagyorról meghirdetett előadóülés, aminek oka az lehet, hogy az ércvagyon sorsa már akkor is egyre reménytelenebbnek látszott.

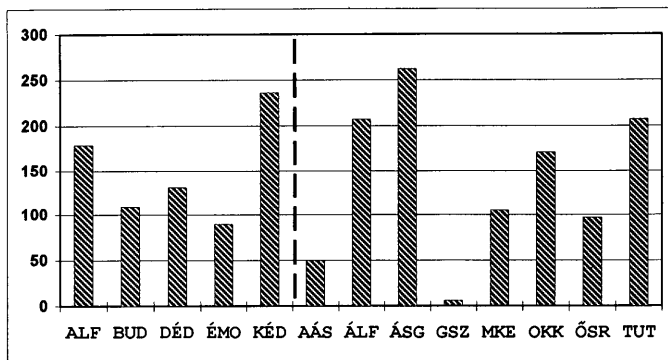
A Közép- és Észak-dunántúli Területi Szervezet az elmúlt évben 4 rendezvényt tartott, amelyek közül kiugróan a legsikeresebb a 180 fős látogatottságú Díszítőkő Konferencia volt. További rendezvényeik iránt mutatkozó szerényebb érdeklődés ellenére is monólok az összesített statisztikai adataik (4–10 ábra).

Tudományos szakosztályok rendezvényei

A szakosztályok sorában az egyik legkisebb létszámú (3. ábra) az Agyagásvány Szakosztály, amelynek az elmúlt évben két rendezvénye volt. A kevés számú rendezvény és előadásszám ellenére a szakosztály a nemzetközi életben 1999-ben is hallatta hangját.

Az Általános Földtani Szakosztály az elmúlt évben is a legnagyobb létszámú (3. ábra) szakosztálynak bizonyult. A 8 rendezvényével, 207 fős összesített látogatottságával az egyik legsikeresebb szakosztályunk volt (4–5. ábra). Külön kiemelhető rendezvényük a Periadriai lineamens szerepével foglalkozott, ahol 45 fős hallgatóság követte nyomon az előadásokat.

Előadóüléseire a legtöbb látogatót (262 fő) az Ásványtan-Geokémiai Szakosztály toborzott (5. ábra). Egyéb paraméterek tekintetében is a legsikeresebb szakosztálynak bizonyult: 10 rendezvény, 49 előadás és poszter (4. és 6. ábra), stb. Nemi szubjektivitással én a legsikeresebb rendezvényüknek a Poszterfesztivált

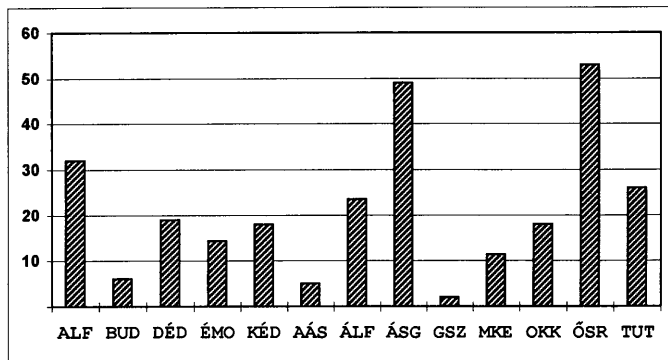

5. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényei résztvevőinek összlétszáma. Rövidítéseket ld. a 4. ábránál

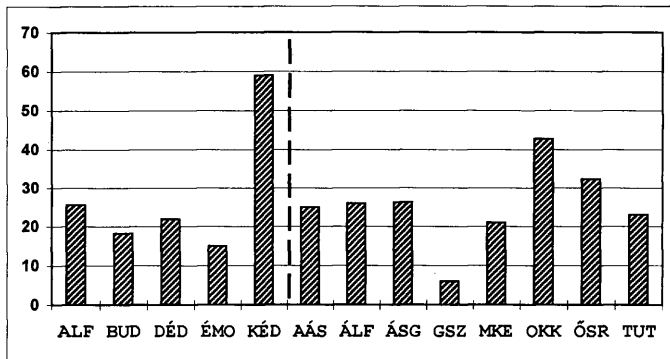
tekintem, ahol 24, részben nemzetközileg is megmértetett, színvonalas posztert vonultattak fel.

Egyetlen rendezvényével (4. ábra), kis hallgatóságával (5. ábra) a Geomatikai Szakosztály szerény évet tudhat maga mögött, ami 129 fős tagság mellett nehezen értelmezhető.

A Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály rendezvényeinek nagyobbik hányadát általában területi szervezetekkel vagy Társulatunkon kívüli szervezetekkel közösen rendez, ezért a viszonylag jelentős látogatottság

6. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényein elhangzott előadások összesített száma. Rövidítéseket ld. a 4. ábránál

7. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényeire eső résztvevők átlaga (Σ résztvevők/rendezvény). Rövidítéseket ld. a 4. ábránál

az elején jelzett számítási mód alapján kapott értékekben csak közepes értékű mutató (4-10. ábra). Legsikeresebb rendezvényük a 42 fős részvétellel az Eurocenter-Óbuda alapozási munkálatainak megtekintése címen meghirdetett terepszemle volt, ahol két előadás segítette értelmezni a látványt.

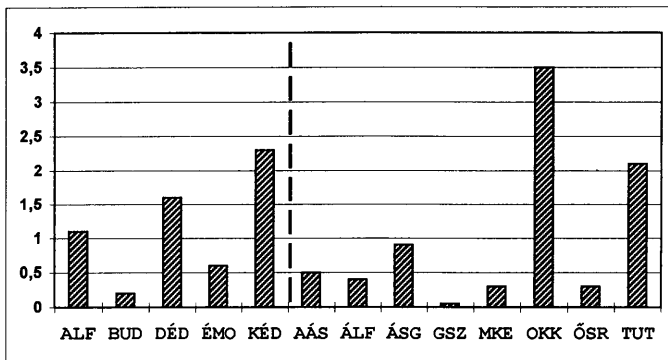
Az Oktatási és Közművelődési Szakosztály tevékenységéről már korábban bőszégesen esett szó. Az ábrákon szereplő értékek, különösen a kalkulált viszonyszámok kiemelkedő értékeket mutatnak (4-10. ábra), ami egy kis létszámú, de nagyon aktív szakosztályt jelent. Ugyanakkor hozzá kell tennem, hogy bizonyos tekintetben az adatok nem tűnnek összevethetőnek más szakosztályok adataival, amennyiben itt a tárgykörből adódóan a diákok is benne foglaltatnak a résztvevői létszámában.

Az Őslénytani Szakosztály több mutató tekintetében is kiugró értékekkel büszkélkedhet. A poszttereket is beleszámítva náluk a legnagyobb az előadások száma (53 - 6. ábra). Kiugróan jó az egy rendezvényre eső átlagolt részvételi szám (7. ábra) és az egy rendezvényre eső előadásszám is (10. ábra). Az egy előadásra vetített résztvevőszám viszont náluk a legalacsonyabb (1, 8-9. ábra). Méltán legsikeresebb rendezvényük a noszvaji Őslénytani Vándorgyűlés volt, ahol 14 előadást hallgatott meg és 42 poszttert tekintett meg az 52 fős résztvevői kör.

A Tudománytörténeti Szakosztály nagy számú (9) rendezvényére 207 fős hallgatóságot vonultatott fel (4. és 5. ábra). A legkedvezőbb mutatót ért el a taglétszámára vetített résztvevő szám tekintetében: taglétszámának 2,1-szeresét tudta megmozgatni (8. ábra).

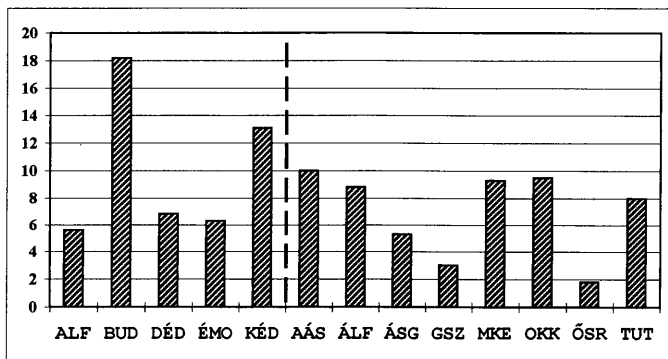
Állandó Bizottságok

Miután a ciklus első két éve az alapszabály állandó módosításának jegyében telt, 1999. folyamán az Alapszabály és Ügyrendi Bizottság tevékenységét a

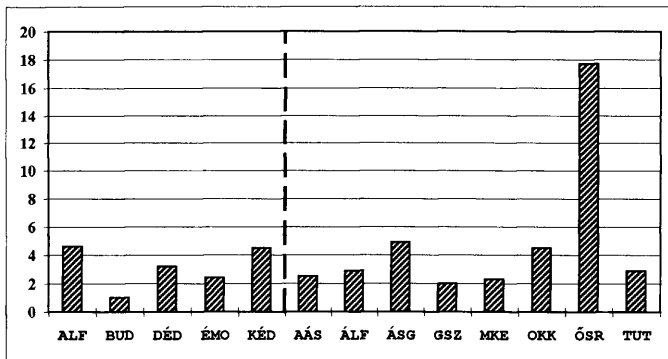

8. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényein a náluk regisztrált taglétszámra vetített összesített résztvevők száma (Σ résztvevők/regisztrált tag). Rövidítéseket ld. a 4. ábránál.

nevében jelzett második kérdéskörre koncentrálnhatta. Saját ügyrendjének kidolgozása mellett – legalább ellenőrzés és tanácsadás szintjén – része volt úgyszólván valamennyi társulati szervezet és bizottság ügyrendjének kialakításában. Remélhetőleg a Bizottság egy nyugalmasabb ciklus elé néz.

9. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényein elhangzott összes előadásra vetített résztvevők száma (Σ résztvevők/ Σ regisztrált tag). Rövidítéseket ld. a 4. ábránál.

10. ábra. A területi szervezetek és tudományos szakosztályok 1999. évi rendezvényeire vetített előadásszám (Σ előadásszám/ Σ előadóülésszám). Rövidítéseket ld. a 4. ábránál

Az Ellenőrző Bizottság mind az elmúlt évben, mind a ciklus megelőző két évében – képletesen szólva – rajta tartotta kezét a Társulat ütőerén és észrevételével, javaslataival – esetenként aggodalmának kifejezésre juttatásával segítette elő annak kiegyensúlyozottabb, formailag is megfelelőbb működését. Mint hallani fogjuk, nem alaptalannak, de kissé pesszimistának tartja a jövő évi költségvetést, mindamellett átgondolt reformokat javasol a pénzügyi helyzet stabilabbá tételéhez. Ebben szerepel a tagdíj emelése és a Földtani Közlöny szétosztási rendjének módosítása, illetve árának emelése is.

A Fegyelmi és Etikai Bizottság – mindannyiunk meglegedésére – az elmúlt évben ismét munkanélkülinek bizonyult. Megelőzően a három éves cikluson belül volt ugyan „ügyük”, de a Bizottság – joggal – illetéktelennek nyilvánította magát a felmerült kérdésben.

Örömmel szólok a Földtani Közlöny Szerkesztőbizottságának tevékenységéről, amely – az előző bizottsággal szemben – a ciklus egyetlen évében sem maradt munka nélkül. Az elmúlt évben lezárult az a folyamat, amely a Földtani Közlöny szerény formai frissítésén túlmenően, amelyről már az elmúlt évben részletesen számot adtam, a korábbi rovatok visszaállítását, a szerzők számára készült útmutató szigorúbbá tételét, ezen belül a bibliográfiai kérdések egyértelműbbé és szigorúbbá tételét is jelentette. Ösztönözte az MTA tudományos bizottságait, hogy a megkezdett helyesírási revíziós tevékenységét gyorsítsa fel annak érdekében, hogy a szakmai folyóiratokban és egyéb kiadványokban található írásmód-kavalkádót állásfoglalásával segítse felszámolni.

A bizottság legnagyobb eredményének tartom, hogy az elmúlt 3 évben sikerült „ledolgozni” a két és fél éves elmaradást, és hosszú idő után 1999. volt az az év, amikor a folyóiratnak mind a 4 száma a tárgyévben belül megjelent. A lemaradás felszámolását azzal is tanúsíthatom, hogy az ez évi első füzet időközben megérkezett, és a kedves kollégák a szünetben Társulatunk „napszámosainál”

felvehetik. Örömmel jelenthetem egyúttal a Tisztelt Közgyűlésnek, hogy nincs szűkében a Földtani Közlöny közlésre szánt cikkeiben. Bár az egyes füzetek terjedelmét látható módon megnöveltük, kissé rossz a Bizottság szája, mert éppen a cikk-bőség következtében még így is jóval hosszabb a várakozás az indokoltnál. A jelenlegi pénzügyi helyzetben nem kívánok fejtegetésekbe bocsátkozni a megoldási módokat illetően. Tisztem viszont, hogy ezen a fórumon is megköszönjem a Szerkesztőbizottság valamennyi tagjának a korrekt, áldozatkész munkáját, amivel elősegítették a jelenlegi helyzet létrejöttét. Név szerint is ki kell emelnem PIROS Olga technikai szerkesztőt, aki a munka oroszlánrészét végezte, és aki nélkül ma aligha oszthatnánk szét az ez évi első számot. Hasonló módon köszönet illeti KRIVÁNNÉ HORVÁTH Ágnes tördelő szerkesztőt, aki a megnövelt oldal és példányszámot a kívánt formába öntötte. Nagy kérdés, lesz-e elég muníció ahhoz, hogy a társulati élet leginkább látható szimbólumát jelentő Földtani Közlöny a jövőben is hasonló rendszerességgel jelenhessen meg. A jelenlegi, illetve a megválasztandó új kollektíván valószínűleg nem fog múlni.

HALMAI János Bizottsági elnök jelentése alapján szólnom kell még a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának tevékenységéről. Az elnök úgy érzi, nem kapott olyan feladatot, amely az elnöki jogkörű bizottság működtetését indokolta volna, a felmerült igényeket a birtokában lévő adatokból elégítette ki. A fentiek alapján javasolja a bizottság összetételének megváltoztatását, ahol az elnöki tisztséget a Társulat elnöke vagy valamelyik társelnöke tölthetné be, a bizottság tagjai pedig a különböző nemzetközi szervezetek hazai képviselőiből állhatnának. Így módon a nemzetközi ügyek rövid úton rendezhetőek lennének. Javaslatait az elnökség, nyilván meg fogja fontolni.

Végezetül a leköszönő Elnökség és egyúttal a magam nevében megköszönöm a Társulat két napszamosának, ZIMMERMANN Katalin ügyvezető titkárnak és SIMON Edit gazdasági előadónak azt a fáradhatatlan és a szó szoros értelmében áldozatos munkáját, amely nélkül a Társulat egyszerűen nem létezne. Nem tudom, melyik elődünknek sikerült őket fanatizálni, de állíthatom, mestere lehetett a műfajnak, mert ők már megvalósították VADÁSZ professzor szállóigéjét, amely szerint a lehetetlen kérések megoldására is csupán egy kis időt kérnek.

Tisztelettel kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy a főtükári jelentést elfogadni szíveskedjék.